

BOSNA I HERCEGOVINA
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
BOSNIA AND HERZEGOVINA

URED ZA REVIZIJU FINANSIJSKOG POSLOVANJA INSTITUCIJA BiH
URED ZA REVIZIJU FINANSIJSKOG POSLOVANJA INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА ИНСТИТУЦИЈА БиХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Musala 9, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 26 47 40, www.revizija.gov.ba, e-mail: saibih@bih.net.ba

Broj :

IZVJEŠĆE O REVIZIJI
MINISTARSTVA CIVILNIH POSLOVA BiH
ZA 2004. GODINU

Sarajevo, lipnja 2005. godine

KAZALO

I.	MIŠLJENJE REVIZORA	3
II.	REVIZIJSKO IZVJEŠĆE	4
1.	Uvod	4
2.	Osvrt na preporuke iz prethodnog izvješća	4
3.	Sustav internih kontrola	4
4.	Nalazi i preporuke	5
4.1.	Upravljanje i rukovođenje	5
4.2.	Prihodi od pristojbi	6
4.3.	Planiranje i izvršenje proračuna	6
4.4.	Rashodi	8
4.5.	Stalna sredstva	8
4.6.	Programi posebnih namjena	8
4.7.	Informacijski sustav	9
4.	KORESPONDENCIJA	9
5.	Sažetak	10

I. MIŠLJENJE REVIZORA

- 1.1. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine izvršio je reviziju finansijskih izvješća, i to: Bilance stanja, Računa prihoda u rashoda, Iskaza o kapitalnim izdacima i Izvješća o izvršenju proračuna na dan 31. prosinca 2004. godine u **Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine** (u daljnjem tekstu : Ministarstvo). Revizija je ispitivala i suglasnost sa primjenljivim zakonima i funkcioniranje sustava internih kontrola.
- 1.2. Rukovodstvo Ministarstva odgovorno je za finansijska izvješća, postupanje sukladno zakonima i propisima i uspostavljanje efikasnog sustava internih kontrola. Naša odgovornost jest izraziti mišljenje na temelju revizije koju smo izvršili.
- 1.3. Zakonski temelj revizije sadržan je u Zakonu o reviziji finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine. Reviziju smo izvršili sukladno revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija – INTOSAI. Ovi standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i izvršimo na način koji nam omogućuje da se u razumnoj mjeri uvjerimo da su finansijska izvješća sastavljena sukladno važećoj zakonskoj regulativi i primjenjivim računovodstvenim standardima i da predstavljaju točan i istinit prikaz poslovanja. Revizija ocjenjuje i pouzdanost sustava internih kontrola kojima se osigurava poštivanje zakona i propisa, zaštita imovine, pouzdano izvješćivanje i efikasno poslovanje.
- 1.4. Revizija je na temelju uzorka ispitivala značajne transakcije koje potkrepljuju iznose u finansijskim izvješćima, ocjenu računovodstvenih načela prigodom sastavljanja finansijskih izvješća, ocjenu značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo prigodom sastavljanja finansijskih izvješća, usuglašenost sa zakonima i propisima i ocjenu sustava internih kontrola. Smatramo da revizija koju smo izvršili pruža razuman temelj za naše mišljenje.

Finansijska izvješća Ministarstva za 2004. godinu predstavljaju točan i istinit prikaz poslovanja i u skladu su sa zakonima i općeprihvaćenim računovodstvenim standardima osim za pozicije koje se odnose na sljedeće:

- **Poslovanje Ministarstva zbog nepopunjenosti optimalne ustrojbene strukture nije u pojedinim područjima rada moglo biti efikasno izvršavano (točka 4.1.);**
- **Usuglašavanje naplaćenih prihoda od administrativnih pristojbi sa računima proračuna na koji se uplaćuju ovi prihodi nije vršeno tijekom godine (točka 4.2.);**
- **Nedovoljno pouzdan sustav internih kontrola u dijelu planiranja nacrta proračuna i zaštite imovine (točka 4.3. i 4.5.);**
- **Izvršenje proračuna iz programa posebnih namjena nije bilo u cijelosti transparentno sa stajališta izdvajanja u kapitalna ulaganja za realizaciju konkretnih programa (točka 4.6.).**

II. REVIZIJSKO IZVJEŠĆE

1. Uvod

Ministarstvo u okviru svojih ovlasti izvršava poslove koji su definirani Zakonom o ministarstvima Bosne i Hercegovine. Stupanjem na snagu novog Zakona o Ministarstvima i drugim organima uprave 15.03.2003. godine, Ministarstvo je proisteklo iz bivšeg Ministarstva civilnih poslova i komunikacija iz kojeg su formirana četiri nova Ministarstva: Ministarstvo komunikacija i prometa, Ministarstvo pravde, Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo civilnih poslova. Na temelju toga, Ministarstvo po sporazumu o preuzimanju sredstava i obveza od bivšeg Ministarstva civilnih poslova i komunikacija (s obzirom da je dioba izvršena tek sa 01.01.2004. godine), posluje u 2004. samostalno sa izmijenjenom ustrojstvenom shemom kojom su Ministarstvu dodijeljeni novi poslovi (rad, upošljavanje, zdravstvo, mirovine, socijalna zaštita, obrazovanje, znanost, kultura, šport, geodezija, geologija, meteorologija)

2. Osvrt na preporuke iz prethodnog izvješća

Izvješće o reviziji Ministarstva za 2003. godinu nije izrađeno kao posebno, izdvojeno izvješće zbog tadašnjeg poslovanja sva četiri novoformirana Ministarstva u jednom Ministarstvu (Ministarstvu civilnih poslova). Osvrtom na preporuke iz prethodnog izvješća, utvrđeno je da Ministarstvo nije poduzelo sve aktivnosti na otklanjanju nedostataka konstatiranih u Izvješću o reviziji za 2003. godinu, i to:

- Ministarstvo nije implementiralo predviđeni broj uposlenih uzimajući u obzir realne potrebe što bi doprinijelo učinkovitijem izvršavanju postavljenih ciljeva i zadataka;
- Naplaćene pristojbe od izdavanja uvjerenja za državljanstvo i izdavanja putnih isprava nisu usuglašavane sa računima proračuna na koje su uplaćuju ovi prihodi tijekom godine;
- Izvršenje proračuna iz programa posebnih namjena namijenjeno kapitalnim ulaganjima nije bilo u cijelosti transparentno.

3. Sustav internih kontrola

Revizija je uočila određene slabosti sustava internih kontrola¹ u dijelu koji se odnosi na:

- nedovoljno efikasno poduzimanje aktivnosti na implementaciji predviđenog broja uposlenih i rješavanja problema poslovnog prostora;
- postupci usuglašavanja naplaćenih prihoda po osnovu pristojbi sa računima proračuna nisu na odgovarajući način propisani i izvršavani;
- izrada planskih projekcija proračuna ne sadrži analize i procjene potrebnih sredstava povezanih sa poslovnim aktivnostima Ministarstva ;
- nedovoljna zaštita imovine (vozila) u ranijim godinama;
- upravljanje programima posebnih namjena namijenjeno realizaciji konkretnih aktivnosti nije bilo u cijelosti transparentno;
- nedostatak organiziranog informacijskog sustava i kadrova zaduženih za ovo područje.

Navedene slabosti sustava internih kontrola označavamo kao uzroke određenih nedostataka koje kao posljedice opisujemo u narednom dijelu našeg izvješća.

¹ Interne kontrole su jedinstven proces koji uvodi organizacija kao skup postupaka i mjera koje osiguravaju točnost i pravilnost evidentiranja financijskih transakcija, njihovu punu sukladnost zakonima i ekonomično, efikasno, i efektivno trošenje javnog novca i zaštita imovine.

4. Nalazi i preporuke

4.1. Upravljanje i rukovođenje

Unutarnje ustrojstvo Ministarstva nije u cijelosti implementirano tako da zbog nepopunjenosti određenih radnih mjesta Ministarstvo funkcionira u otežanim uvjetima u kojima ne može učinkovito izvršavati sve predviđene funkcije. Prema sistematizaciji poslova u Ministarstvu je planirano 95 uposlenih, a trenutno poslove izvršava 49 uposlenih, što je 48% manje od plana. Zbog dodatnih poslova koji se planiraju u okviru Ministarstva (izdvajanje zdravstva i obrazovanja u poseban sektor, formiranje odjela za mlade i formiranje odjela za evropske integracije), unutarnje ustrojstvo Ministarstva nije još uvijek konačno. Ovo dodatno otežava realno planiranje potrebnih sredstava i izvršavanje planiranih poslova. Kao ograničavajući faktor za prijem novih uposlenih pojavljuje se i nedostatak poslovnog prostora. Tijekom vršenja revizije u svibnju 2005. godine, Ministarstvo je poduzelo aktivnosti na rješavanju problema poslovnog prostora u kojima će biti smještena tri sektora.

Smatramo kako Ministarstvo treba poduzeti aktivnosti na popunjavanju optimalnog broja uposlenih što omogućava efikasno vršenje poslova iz nadležnosti Ministarstva. Također, Ministarstvo mora riješiti konačnu shemu ustrojstva kojom bi se stvorile pretpostavke realnog planiranja sredstava i izvršavanje planiranih poslova.

Poslovne aktivnosti Ministarstva nisu povezane sa planiranim utroškom sredstava u proračunu. Ministarstvo je izradilo Program rada i Izvješće o radu za 2004. godinu. Program rada dostavljen je i usvojen od strane Vijeća ministara bez prethodno pribavljenog mišljenja Ministarstva financija i trezora o financijskim aspektima programa rada².

Izvješćivanje Ministarstva o izvršenim poslovnim aktivnostima i utrošenim sredstvima iz proračuna nije povezano. Ministarstvo je suglasno propisima³, godišnja izvješća podnosilo odvojeno, posebno financijsko izvješće koji se predaje Ministarstvu financija i trezora, a posebno Izvješće o radu koji se podnosi Vijeću ministara. Prema našem mišljenju, ovakav način izvješćivanja ne daje potpunu informaciju o poslovanju Ministarstva, s obzirom da poslovne aktivnosti nisu povezane sa utrošenim sredstvima.

Ministarstvo treba Program rada podnositi na usvajanje zajedno sa financijskim planom. Također, mišljenja smo da treba izmijeniti metodologiju izvješćivanja i sačinjavati jedinstvena godišnja izvješća koja će sadržavati izvršene (i neizvršene) aktivnosti Ministarstva tijekom godine zajedno sa financijskim izvješćima o izvršenju proračuna i financijskoj poziciji Ministarstva. Ovakvim načinom izvješćivanja Ministarstvo bi prezentiralo konkretne komparativne pokazatelje o realiziranim aktivnostima u odnosu na utrošena sredstva za izvršavanje tih aktivnosti.

Napominjemo da realizacija ovih preporuka nadilazi ovlasti Ministarstva i da trebaju biti ostvarene u suradnji sa Ministarstvom financija i trezora i Vijećem ministara.

² Odluka o načelima za utvrđivanje unutarnjeg ustrojstva uprave.

³ Zakon o izvršenju proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2004. godinu i Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine.

4.2. Prihodi od pristojbi

Ministarstvo je tijekom 2004. godine vršilo aktivnosti vezano za naplatu prihoda od pristojbi po osnovu poslova državljanstva i putnih isprava. Poslovi državljanstva i putnih isprava vezani su za naplatu pristojbi od fizičkih osoba po osnovu davanja rješenja o prestanku državljanstva, prijema u državljanstvo, upisa u matičnu knjigu rođenih itd., kao i izdavanja službenih putovnica i brodskih knjižica. Revizija je u svom ranijem izvješću zahtijevala usaglašavanje ovih prihoda sa računima proračuna, tako da se utvrdi da su svi plaćeni prihodi od fizičkih lica stvarno i naplaćeni na račun proračuna koji se vodi u Ministarstvu financija i trezora. Ministarstvo je u 2004. godini formiralo Povjerenstvo za provođenje interne revizije kod prikupljanja prihoda od pristojbi koja je izvršila uvid u spise predmeta metodom slučajnog uzorka. Ne osporavajući ovaj sustav kontrole koji ustvari predstavlja uvid u ispravnost samih spisa predmeta i koji i dalje treba nastaviti, postupak usuglašavanja naplaćenih prihoda sa računima proračuna ovim nije izvršen. Nedostatak ovakvih postupaka može i dalje uzrokovati određene nepravilnosti koje se tiču **sveobuhvatnosti** naplaćenih prihoda od pristojbi u odnosu na broj i vrste predmeta i njihovu verifikaciju u odnosu na račune proračuna.

Preporučujemo da se u sektoru koji se bavi ovim poslovima osigura sveobuhvatna evidencija naturalnog i vrijednosnog evidentiranja broja obrađenih predmeta i periodično usaglašavanje sa izvodima računa proračuna na kojima se evidentiraju ove vrste prihoda. Time bi se postigla sveobuhvatna kontrola naplaćenih prihoda i uvjerenje da su sve obračunate i plaćene pristojbe stvarno i naplaćene na računima proračuna.

4.3. Planiranje i izvršenje proračuna

Odobreni proračun Ministarstva za 2004. godinu iznosi **4.326.437 KM**. Realizacija proračuna izvršena je za tekuće izdatke, kapitalne izdatke i financiranje programa posebnih namjena u ukupnom iznosu od **3.175.872 KM**, što je manje od raspoloživog proračuna za **1.150.565 KM**, ili što predstavlja **73%** ostvarenja proračuna.

Pregled izvršenja proračuna Ministarstva za 2004. godinu prikazujemo u narednoj tablici:

PREGLED IZVRŠENJA PRORAČUNA ZA 2004. godinu

Tablica br. 1.

Iznosi u KM

Red. br.	Vrsta rashoda	Proračun za 2004.god	Promjena strukture proračuna za 2004.	Tekuće rezerve proračuna za 2004.	Ukupno odobreni proračun (3+4+5)	Izvršenje proračuna za 2004.	Odstupanje (6 – 7)	Indeks (7/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I.	Tekući izdaci	2.770.300	0	0	2.770.300	1.717.265	1.053.035	62
1	Plate uposlenih	1.681.000	0	0	1.681.000	1.033.280	647.720	61
2	Naknade troškova uposlenih	464.300	0	0	464.300	218.104	246.196	47
3	Putni troškovi	178.000	0	0	178.000	118.885	59.115	67
4	Izdaci za energiju	0	0	0	0	0	0	0
5	Izdaci za komunalne usluge	102.000	+ 10.000	0	112.000	103.615	8.385	93
6	Nabava materijala	65.000	0	0	65.000	54.299	10.701	84
7	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	60.000	0	0	60.000	29.524	30.476	49
8	Unajmljivanje imovine i opreme	0	0	0	0	0	0	0
9	Izdaci za tekuće održavanje	50.000	+ 10.000	0	60.000	44.610	15.390	75
10	Izdaci za osiguranje	20.000		0	20.000	2.827	17.173	14
11	Ugovorene usluge	150.000	- 20.000	0	130.000	112.121	17.879	86
II.	Tekući grantovi	0	0	0	0	0	0	0
III.	Kapitalni izdaci	0	0	75.000	75.000	72.438	2.562	97
1	Nabava građevina	0	0	0	0	0	0	0
2	Nabava opreme	0	0	75.000	75.000	72.438	2.562	97
3	Nabava ostalih staln. sredstava	0	0	0	0	0	0	0
IV.	Programi posebne namjene	1.481.137	0	0	1.481.137	1.386.169	94.968	94
1.	Državne komisije	631.137	0	0	631.137	571.332	59.805	90
2.	Komisija za HIV	50.000	0	0	50.000	38.198	11.802	76
3.	Tiskanje knjižica za putovnice	800.000	0	0	800.000	776.639	23.361	97
V.	SVEUKUPNO (I-IV)	4.251.437	0	75.000	4.326.437	3.175.872	1.150.565	73
VI.	Broj uposlenih	95	0	0	95	48	47	51

Prigodom izrade nacrtu proračuna Ministarstvo nije polazilo od analiza i procjena potrebnih sredstava, kapitalnih ulaganja i dinamike upošljavanja. Proračun Ministarstva nije povezan sa planiranim aktivnostima Ministarstva. Plan je izrađen pod pretpostavkom potpune implementacije broja uposlenih što nije ostvareno do kraja godine. Također, proračun je planiran bez potrebnih sredstava za osiguravanje dodatnog poslovnog prostora što je pretpostavka potpune implementacije broja uposlenih i efikasnog izvršavanja propisanih poslova. Temeljem toga, odobreni proračun Ministarstva ne prikazuje realnu projekciju događaja u 2004. godini i kao posljedica toga ukupno izvršeni proračun na kraju godine ostvaren je manje za 73% od odobrenog.

Ministarstvo treba donijeti procedure izrade i usvajanja nacrtu proračuna uzimajući u obzir analize i procjene potrebnih sredstava, kapitalnih ulaganja i dinamike upošljavanja. Također, proračun treba biti povezan sa planiranim aktivnostima Ministarstva. Time bi se osigurale realne procjene potrebnih sredstava što bi omogućilo efikasno izvršavanje svih propisanih poslovnih aktivnosti.

4.4. Rashodi

Revizija je pregledala rashode Ministarstva koji su izvršeni u 2004. godini i konstatirala manje nepravilnosti o kojima smo putem memoranduma izvijestili rukovoditelja Sektora za pravne, kadrovske, opće i finansijske poslove o potrebnim aktivnostima za njihovo otklanjanje.

4.5. Stalna sredstva

Ministarstvo ranijih godina nije u cijelosti bilo ažurno, vezano za popis stalnih sredstava – vozila. Ministarstvo je tek 2004. godine izvršilo evidentiranje pet vozila u poslovne knjige koja su donirana Ministarstvu 1998. godine čija ukupna procijenjena vrijednost sa 31.12.2004. godine iznosi 68.311 KM. Ovo je posljedica slabosti sustava internih kontrola u Ministarstvu vezano za zaštitu imovine iz ranijih godina, a kao posljedica svega postoji mogućnost pojavljivanja i drugih neevidentiranih sredstava.

Preporučamo da Ministarstvo izvrši kontrolu svih sredstava kako bi se osiguralo sveobuhvatno evidentiranje u poslovne knjige i kontinuirani popis koji omogućava zaštitu imovine Ministarstva. Također, sugeriramo da se za značajnije vrijedna vozila razmotri mogućnost dodatnog osiguranja u slučaju otuđenja.

4.6. Programi posebne namjene

Realizacija programa posebnih namjene bila je planirana za izdatke Komisije za deminiranje, Komisija za granice, Komisije za državljanstva, Komisije za zaštitu podataka i Komisije za HIV. Program tiskanja knjižica za putovnice direktno je izvršavan od strane Ministarstva financija i trezora za unaprijed ugovorene poslove tiskanja knjižica za putovnice u inozemstvu.

Revizija je uočila da je dio realizacije kapitalnih sredstava iz navedenih programa (Komisije za deminiranje i Komisije za državljanstva) izvršen za potrebe samog Ministarstva (svjetlosna i zvučna signalizacija u iznosu 2.179 KM i kompjutorska oprema u iznosu od 27.563 KM), umjesto za potrebe navedenih komisija. Ovo je posljedica neadekvatnog planiranja sredstava za realizaciju konkretnih potreba programa posebnih namjena, tako da dolazi do realizacije kapitalnih sredstava za potrebe Ministarstva koja po pravilu treba da se realiziraju putem odobravanja sredstava iz tekućih rezervi proračuna.

Utvrđeno je da kod pojedinih nabava izvršenih na teret rashoda programa posebnih namjena (osiguranje vozila, održavanje vozila) nisu poštovane propisane procedure nabava tj. nabave nisu izvršene od dobavljača koji su izabrani od strane Službe zajedničkih poslova.

Preporučamo Ministarstvu da ubuduće detaljno planira potrebna sredstva programa za realizaciju konkretnih aktivnosti što bi omogućilo i određene uštede javnog novca za nepotrebna ulaganja i osiguralo propisanu proceduru prilikom nabave kapitalnih sredstava.

4.7. Informacijski sustav

- **Organizacijska kontrola**

U Ministarstvu postoje više informacijskih podsustava koji nisu međusobno uvezani u jedan integrirani sustav. Uočeno je da postojeći informatički kapaciteti nisu na najbolji način iskorišteni što može dovesti do neefikasnog korištenja postojećih informatičkih resursa. Informacijski podsustavi, povezani u manje lokalne mreže, čine zasebne cjeline bez ikakvog dodira i dijeljenja resursa sa drugim podsustavima i Ministarstvom kao cjelinom.

Ministarstvo nema organiziran informacijski sustav koji bi povezoao sve sektore i time umnogome olakšao međusobnu komunikaciju i bolju organizacijsku kontrolu. Revizija je utvrdila da odluka o razvojnom planu i drugim fazama informatizacije nije donesena na nivou cjelokupnog Ministarstva, što može dovesti do nesklada potreba i resursa i do međusobne nepodudarnosti različitih informacijskih podsustava unutar Ministarstva.

Preporučamo rukovodstvu Ministarstva da definiira strategiju razvoja informacijskog sustava koja treba obuhvatiti: trenutne i buduće informacijske potrebe kako bi se strategija razvoja informacijskog sustava mogla uskladiti sa strategijom razvoja institucije, definiranje funkcija informacijskog sustava koje će fleksibilno i dinamički zadovoljavati potrebe radnih procesa, davanje prijedloga povezivanja i integracije postojećih informacijskih podsustava u jedinstven integriran informacijski sustav i definiranje sustava autorizacije pristupa resursima informacijskog sustava sa korisnicima kategoriziranim po različitim pravima pristupa pojedinim grupama podataka.

- **Sigurnost sustava**

Utvrđeno je da ne postoje interne pisane procedure o zaštiti i čuvanju fajlova kao ni pravila o pravljenju rezervnih kopija. Rezervne kopije ne prave se redovno i na organiziran način, što nije moguće očekivati bez organiziranog načina povezivanja mreže na centralni server. Nepostojanje pravila o pravljenju rezervnih kopija, kao i pravila o klasifikaciji i pristupu pojedinim podacima, može prouzrokovati trajni gubitak bitnih podataka bez kojih bi rad Ministarstva bio otežan.

Potrebno je donijeti interna pravila o čuvanju i zaštiti podataka, kao i pravljenju rezervnih kopija, osigurati sve tehničke preduvjete koji obuhvaćaju nabavljanje neophodne opreme, te voditi brigu da se rezervne kopije o svim bitnim podacima redovno prave i čuvaju na sigurnom mjestu.

4. KORESPONDENCIJA SA KLIJENTOM

Ministarstvu je dana 14.06.2005. godine uručen Nacrt izvješća o izvršenoj reviziji za 2004. godinu na razmatranje i dostavljanje eventualnih komentara i primjedbi na nalaze revizije. Ministarstvo nije u ostavljenom roku dostavilo odgovor što znači da nema primjedbi na naše Izvješće o reviziji.

5. Sažetak

Tijekom vršenja svog mandata revizija je uočila određene slabosti sustava internih kontrola u dijelu koji se odnosi na propuštene postupke usuglašavanja naplaćenih prihoda po osnovu pristojbi sa računima proračuna, neadekvatnog planiranja nacrta proračuna, nedovoljne zaštite imovine (vozila) u ranijim godinama, netransparentno upravljanje programima posebnih namjena namijenjenih realizaciji konkretnih aktivnosti i nepostojanje organiziranog informacijskog sustava i kadrova zaduženih za ovo područje.

Unutarnje ustrojstvo Ministarstva nije u cijelosti implementirano tako da zbog nepopunjenosti određenih radnih mjesta Ministarstvo ne može efikasno izvršavati sve predviđene funkcije i uspostaviti efikasan sustav internih kontrola.

**ZAMJENIK GENERALNOG
REVIZORA**

Samir Mušović

GENERALNI REVIZOR

Milenko Šego

**ZAMJENIK GENERALNOG
REVIZORA**

Dragan Kulina